

מישהו מטפל בך

הקו הדק בין העברת מידע מותרת ברשתות החברתיות לבין פלישה תוקפנית לחירויות הפרט הולך ומיטשטש בשנים האחרונות. פרופ' ענת בן-דוד מהמחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת מזהירה מפני המדרון החלקלק שהחל בבחירות 2019 בפניות פולשניות של ראש הממשלה באמצעות המסנג'ר של פייסבוק, והמשיך בשימוש באפליקציית "אלקטור" המספסרת את פנקס הבוחרים לכל דכפין, ועלולה להגיע למקומות מסוכנים בגלל הקלות שבה רותמים איכוני שב"כ מיותרים באצטלה של מלחמה במגפת הקורונה.

"גיליתי שבמסגרת הצ'טבוט (דיאלוג במסגרת עם מי שמזדהה כאדם, אך למעשה מופעל על ידי תוכנה רובוטית) ראש הממשלה שולח מסרים לאנשים שזוהו כתומכים אפשריים בו. מי שבמסגרת הצ'ט מביע הזדהות עם המסרים, מקבל מספרי טלפון של אנשים שעליו להתקשר אליהם ולהקריא להם את המסרים הללו. "לא מדובר בסתם מסר שנשלח לתומכים אלא באמצעי גיוס פעיל של רבבות מתנדבים אפשריים שישמשו גם הם מעין 'רובוטים' חיים שישכנעו מצביעים אחרים לתמוך בראש הממשלה, ובהזדמנות זו גם ידווחו דרך הצ'טבוט על העמדות הפוליטיות של אותם מצביעים. זהו איסוף מידע שנחשב פרטי ורגיש באמצעי שהופך כל פעיל או פעילה ל'מלשן' או 'מלשנית'. כיוון שהפעולה הזאת נעשית באופן מטורגט, ולא דרך אמצעי ההפצה הגלוי לעיני כול בדף הפייסבוק של ראש הממשלה, הגילוי הזה הדהים וחשבתי שהוא צריך להיות נחלת הכלל".

מה הטריד אותך במיוחד?

"שמישהו מטעמו של ראש הממשלה מעביר לקהל מסומן מראש מסר שיש בו ממד של הסתה באמצעות צ'טבוט. המסר שהקפיץ אותי שבוע לפני הבחירות היה: 'שלום (שם פרטי), שמי (שם מלא) ואני מתנדב מטעם ראש הממשלה נתניהו. אני מתקשר אליך, כי ביום שלישי אתה תוכל לקבוע את עתיד המדינה שלנו... אני תורם את הזמן שלי, כי אסור שתקום בעוד שבוע ממשלת שמאל מסוכנת עם לפיד, עודה, גנץ וליברמן. ממשלת שמאל חילונית, חלשה, ממשלה שסומכת על הערבים שרוצים להשמיד את כולנו - נשים, ילדים וגברים - ותאפשר איראן גרעינית שתחסל אותנו. אסור לנו לתת לזה לקרות! לכן אני מבקש ממך להיות השליח של ראש הממשלה, להביא שלושה חברים ובני משפחה בשלישי הבא ולדאוג שיצביעו מחל. תודה (שם פרטי), אני סומך עליך!' המסר הזה מופיע רק לתומכים, כלומר הוא מסר מאד מטורגט - מעין 'הודעה אישית'. הקריאה המכלילה על הערבים שרוצים להשמיד את כולנו נחשבת להסתה, הן לפי החוק הישראלי והן לפי תנאי השימוש של פייסבוק, אבל כיוון שהמסר הועבר באמצעות תוכנת התכתבות אישית ולא בערוץ פומבי, מסרים כאלה יכולים לעבור מתחת לרדאר.

"מהמקום הציבורי גילוי כזה תופס אותי כאזרחית. ברור לי שאני לא יכולה להשאיר את המידע הזה בעולם המחקרי בלבד, כי כאזרחית אני מחויבת לעשות דבר מה עם הגילוי ולא יכולה לחכות איתו עד יציאת המחקר. ◀

כרופ' ענת בן-דוד יכולה לסמן את הרגע שבו עמדה בפני הדילמה אם היא "רק" אקדמאית חוקרת או גם אזרחית אקטיביסטית שבכוחה לשנות מציאות

בזמן אמת, בהתאם לממצאים שהיא מגלה במחקרה. זה קרה ימים ספורים לפני הבחירות של ספטמבר 2019, הבחירות השניות בשרשרת הבחירות של השנתיים האחרונות. במהלך הבחירות האלה השיח הלך והידרדר, והרשתות החברתיות הלכו ותפסו תפקיד משמעותי יותר כסוכני הפצה של מסרים, לא תמיד חוקיים ובוודאי לא תמיד שקופים.

בן-דוד, חברת סגל בכיר במחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת, קיבלה תוך דקות ספורות את ההחלטה הדרמטית לחבוש את שני הכובעים של חוקרת ושל אקטיביסטית במקביל. מאז היא פעילה, ביחד עם אנשי אקדמיה ואנשי ציבור נוספים, בצוות שמנסה להתוות גבולות גזרה למערב הפרוע שמשתולל בעולם הנתונים (דאטא) ברשתות, וכתוצאה מכך בשחיקה ההולכת ומעמיקה של היכולת לשמור על הפרטיות שלנו, המשתמשים.

בן-דוד חוקרת את העברת המידע ואת המניפולציות של מידע ברשת כבר שבע שנים. בכל זאת, גם היא הופתעה לגלות כיצד ימים ספורים לפני הבחירות הפיץ ראש הממשלה בנימין נתניהו דרך המסנג'ר של פייסבוק פרסומים של סקר בחירות. הוא עשה זאת בניגוד להוראות החוק המחייבות להימנע מפרסום סקרים חמישה ימים לפני שהאזרחים יוצאים אל הקלפי. כאשר העמיקה לחקור גילתה שהפעילות המטורגטת והלא-שקופה עמוקה וממולחת יותר ממה שחשבה.

'להלשין', להזין מידע על העמדות הפוליטיות של אנשים שהם מכירים, ולעקוב אם הגיעו לקלפי להצביע ביום הבחירות. בנוסף, הנתונים שנאספו אפשרו פוטנציאלית למפלגה או למועמד 'לתפור' לכל בוחר חליפת מסרים תואמת אישית שתסייע להשפיע על עמדותיו ועל האופן שבו הוא מצביע.

"בכל העולם, לא רק בישראל, תהליכים דמוקרטיים עכשוויים ממקסמים לשיא את השימוש בטכנולוגיות מעקב בוחרים. אם שיטה אחת לא עובדת או מופסקת, אפשר לעבור לאחרת", מסבירה ב־דוד את האבולוציה של השיטה. "זה בדיוק ההפך מהאידיאולוגיה ששודכה לרשת האינטרנט כאשר הוצגה בתחילת הדרך. אז דיברנו על חגיגה של ידע אוניברסלי שיהיה זמין לכולנו, פתוח וחופשי. ואילו כאן אנחנו מצביעים על מעקב אישי שבמסגרתו בונים פרופילים של כל אחד מאיתנו כדי לעשות מניפולציות על האופן שבו אנחנו מצביעים. גם מפלגות אחרות השתמשו באפליקציות מעקב בוחרים, וגם 'ישראל ביתנו' הייתה לקוחה של אלקטור. אבל הפיתוח המסוים של אלקטור עבור הליכוד היה כזה שלא נראה כמוהו בעבר בישראל, כי לא רק שהוא אפשר לקמפיין לנהל את הדאטא של הבוחרים, אלא גם פתח את פנקס הבוחרים לכל מי שהוריד את האפליקציה וקיבל סיסמה. רק תחשבו על המשמעות של כך שלמאות אלפי אזרחים יש בכיס את מספר הטלפון שלכם ואת כתובת מגוריכם, ויש ביכולתם להזין עליכם מידע - על העמדות הפוליטיות שלכם - מבלי שנתתם לכך את הסכמתכם, ולדעת בזמן אמת ביום הבחירות אם כבר הגעתם להצביע. הפוטנציאל לשימוש לרעה במידע הוא עצום. אפשר לחשוב, למשל, על אנשי כוחות הביטחון שכתובתם ושמות בני משפחתם נחשפו - אולי גם לגורמים עוינים; או חלילה על פוטנציאל הטרדה של נשים בסיכון, שהגבר שברחו ממנו יכול להתעדכן בכתובתן הרשמית החדשה או לארוב להן בקלפי שבה הן רשומות. לא לדבר על כך שייכתן שמידע אודות אנשים מסוימים נשמר על ידי משתמשי האפליקציה שאינם פעילים במפלגה, ויכול לאפשר סימון או ניגוח של אנשים בשל העובדה שסומנו באפליקציה כתומכים או כמתנגדים. כלומר, החלת עקרון המעקב לא נעשתה רק מצד מפלגה כלפי הבוחרים, אלא גם באופן אופקי בין אזרחים לבין עצמם, כך שכולנו הופכים לעוקבים שהם גם נעקבים, ותרבות של 'הלשנה' מוטמעת אל תוך ההליך הדמוקרטי. קשה לחשוב על עקרונות של שוויון וחשאיות הבחירות תחת משטר של מעקב".

"במקרה של המסר המסית הזה, מהרגע שהוא התפרסם על ידי כלי התקשורת, הרשימה המשותפת וארגון עדאלה עתרו לוועדת הבחירות המרכזית. הליכוד טען בדיעבד שמדובר בטעות של עובד בקמפיין. טרם הכרעת יו"ר ועדת הבחירות, החליטה פייסבוק להשעות את הצ'טבוט ל-24 שעות. אבל כמה ימים לאחר מכן, ערב הבחירות, כאשר שוב באמצעות המסנג'ר הועבר מסר נוסף שפרסם תוצאה של סקר בתקופה האסורה על פי חוק, הרגשתי שמוטלת עלי אחריות לדווח בזמן אמת. "פניתי לעורך הדין שחר בן-מאיר, הראיתי לו את הפרסום, ושאלתי אם אין כאן בעיה מבחינת החוק. הוא ענה מייד שכן, והציע שאצטרף אליו לעתירה לוועדת הבחירות. בהחלטה של רגע, לאור התזמון ולאור חשיבות הנושא, הסכמתי. יו"ר ועדת הבחירות, השופט חנן מלצר פסק שהפרסום הזה הפר את הוראות 'חוק בחירות: דרכי תעמולה' ודרש מפייסבוק להשעות את הצ'טבוט לכמה שעות ביום הבחירות עצמו".

די נדיר שאנשי אקדמיה משפיעים כך על אירועים אקטואליים.

"הצעד הזה בהחלט זרק אותי מהמקום המחקרי. נכנסתי לגוב האריות כדי לגרום לפייסבוק לעשות משהו שלו הייתי פונה אליהם בגללו כחוקרת, סביר שכלל לא היו מגיבים לי. פייסבוק הוא שחקן כל כך חזק, שהוא יכול להרשות לעצמו להתעלם. אז, בפעם הראשונה, צו של שופט הורה לפייסבוק להתערב בפעילות של ראש מדינה מכהן בפייסבוק ב'מאני-טיים' של יום הבחירות ולהשעות אותה. האירועים התרחשו לנגד עיני במהירות, אבל לקח לי זמן להבין שלקחתי בהם חלק אקטיבי".

אמצעי מסוכן שיכול להביא לסחיטה

בבחירות הבאות, השלישיות בסדרה, שהתקיימו בחודש מארס 2020, המגמה שעליה התריעה בן-דוד רק הלכה והחריפה, ובזמן שחלק מהסיעות והמועמדים השקיעו את מיטב כספם בסרטונים ובמודעות ממומנות בפייסבוק - נתניהו כבר הלך קדימה צעד נוסף באמצעי התעמולה הדיגיטלית. באותה מערכה נתניהו ואנשיו עשו שימוש מסיבי באפליקציה 'אלקטור', והמסנג'ר של פייסבוק כבר התייתה, כיוון שאלקטור אפשרה הטמעה של פנקס הבוחרים כולו בתוך הטלפון הנייד. כך, בבת אחת הוטמן בניידים של אלפי אנשים חומר עצום, חלקו אישי ואינטימי, על מיליוני בוחרים. משתמשי האפליקציה התבקשו שוב

Shutterstock/inoamgalai

אפליקציה, אלקטור (ELECTOR)

יהיה מי שיטען שבסך הכול הליכוד עשה פה את מה שמפלגות תמיד עשו, רק באמצעים חדישים יותר. הרי פנקס הבוחרים הוא נכס של מפלגות בזמן בחירות מאז ומעולם, ומפלגה שיודעת לאתר באמצעותו את תומכיה הפוטנציאליים ולוודא שיצאו להצביע זוכה ביתרון עצום ביום הבחירות. מדוע לא לגיטימי לרתום את הטכנולוגיה לשירות המידע שעומד לרשות המועמד ביום הבחירות?

"יש חוק פנקס בוחרים, ויש חוק בחירות דרכי תעמולה. לפי החוק אפשר להעביר את פנקס הבוחרים מידי המפלגה אל צד שלישי אך ורק לטובת ניהול הקמפיין, וצריך לחתום על סודיות המידע הזה, ולשמור מכל משמר שרק עובדי הקמפיין יוכלו להיחשף למידע המופיע בפנקס הבוחרים. בנוסף, יש לבער את המידע לאחר הבחירות.

"אנחנו לא נתנו הסכמה שבפנקס הבוחרים יסומנו הדעות הפוליטיות שלנו, אבל באלקטור המידע הזה התעדכן - דרך הנתונים שהמשתמשים הזינו, אבל ככל הנראה גם באמצעות הצלבה עם מסדי נתונים אחרים שהיו למפלגה או פוטנציאלית ממידע שיוצא מפייסבוק או מעקבות דיגיטלים אחרים. כל הצירופים האלה מתלכדים למשהו חדש שרוב האנשים לא מבינים מהו. לצערי, רוב הסיפור התקשורתי סביב פרשת "אלקטור" עסק בדיווח על דליפת המידע שהתרחשה ממסד הנתונים של האפליקציה. עד כמה שנושא אבטחת המידע חשוב, מבחינתי הטמעת מנגנון ההלשנה ותרבות המעקב מדאיגה הרבה יותר. אפשר יהיה להצביע על אדם מסוים, מכתובת מסוימת, שאמור להגיע לנקודה מסוימת; ושם אפשר לטרגט אותו, להטריד אותו, ואולי אפילו לאיים עליו. אני מאד מודאגת מהאפשרות שאפליקציה, וגם אזרחים אחרים שמשתמשים בה, יוכלו לעקוב אחריי בזמן אמת מבלי ידיעתי, ולבדוק אם כבר הגעתי לקלפי ואיך צריך 'להתמודד' איתי".

המדרון החלקלק - מאלקטור לשב"כ

בן־דוד רואה קו ישר שנמתח בין האנרכיה המשתלטת על עולם המעקבים אחרי בוחרים, לבין ה"להיט" החדש בתחום החדירה לפרטיות: מעקבי השב"כ שאושרו לפני כשנה בכדי לסייע למערכות הבריאות בחקירות האפידמיולוגיות, ובכך לאתר ולמפות אזרחים הנדרשים להיכנס לבידוד בגלל שנחשפו לחולה בקורונה.

משמאל: אפליקציית האלקטור - הדמייה

מארק צוקרברג, מייסד פייסבוק

פרשת 'קיימברידג' אנליטיקה' שעשתה שימוש במידע שנאסף עלינו בפייסבוק למטרות מחקר לכאורה, לטובת מניפולציה פוליטית רחבת היקף, ועכשיו אנחנו מתבוננים בעיניים כלות על הכוח העצום של רשתות חברתיות לעצב תהליכי ידע ותהליכים פוליטיים.

"כאשר התעוררה היוזמה לאפשר איכוני שב"כ על טלפונים במסגרת המלחמה בקורונה, עלה החשש שהמערכת מנצלת את המצב הבריאותי כדי לחצות עוד גבול במלחמה על הפרטיות. עד לקורונה פעלו איכוני השב"כ בעיקר בשטחים במסגרת המלחמה בטרור, ונגד גורמים שזוהו כמסכנים את ביטחון המדינה. כיום מאות אלפי אזרחים מקבלים הודעות אס-אם-אס שלפיהן הם 'נצפו' בזמן מסוים ובמקום מסוים בסמיכות לאדם שחולה בקורונה, ולכן הם נדרשים להיכנס לבידוד.

"ההכרזה שיופעלו כלים למלחמה בטרור כדי להילחם במשבר רפואי גרמה לי לפעור עיניים בתדהמה", אומרת בן-דוד. "אף מדינה דמוקרטית לא חשבה אפילו ללכת בכיוון כזה. זה בדיוק המדרון החלקלק. בכל פעם שולפים תירוצים חדשים להצדיק הכנסה של טכנולוגיות מעקב פולשניות. על האלקטור אמרו: 'מה אתם רוצים? ממילא המידע מופיע בדפי זהב או בגוגל', וכשהפעילו את איכוני השב"כ אמרו: 'מה אתם רוצים? ממילא גם פייסבוק וענקיות הטכנולוגיה עוקבת אחרינו, עדיף שזה ייעשה על ידי גוף אחראי כמו השב"כ'. התהליך הזה של רציונליזציה של שימוש באמצעי מעקב אחרי אזרחים מבהיל ממש".

אחד הדברים שנידונו כשהוצע לעשות שימוש באיכון של השב"כ היה תוקף הפעילות; והייתה התחייבות, לכאורה, להפסיק בכך מייד כשהמאבק בקורונה יסתיים.

"אכן, אם כי נהיה תמימים מאוד אם נחשוב שהתהליך הפיך. להפך, ההתקדמות היא רק בכיוון אחד: עוד ועוד שחרור של חסמים שמגבירים מעקב ומצדיקים פגיעה בפרטיות שלנו. מה שנראה בהתחלה חריג הופך להיות הסטנדרט בהמשך".

קרוב למחצית האיכוני שגויים.

בן-דוד עוקבת מקרוב אחר תהליכי הארכת איכוני השב"כ בממשלה ובכנסת, וטוענת שמעבר לפגיעה בחירויות הפרט שמתרחשת כתוצאה מהפעלת האיכוני, היוזמה נכשלה לחלוטין מבחינה מקצועית, גם בביצוע וגם בהשגת המטרות.

"הנתונים על יעילות האיכוני מוצגים בצורה מניפולטיבית. במאי דווח בחדשות 12 ששבעים אחוזים

"זה הקו שחשוב לי לסרטט כחוקרת: הוא מתחיל בפייסבוק ומערכת הטרגוט שלה, ממשיך בצ'טבוט ובמסרים הייעודיים שלו שעוברים מתחת לרדאר, מתגבר באלקטור ובהזנה האקטיבית של עמדות פוליטיות של אזרחים ללא ידיעתם; ואז, שבועיים אחרי הבחירות שבהן נחשפנו לאלקטור, ובמהלכן התפרצה מגפת הקורונה, למישהו יש רעיון עוועים להפעיל את השב"כ כדי לעקוב אחרי אזרחים ולמנוע שרשראות הדבקה, כי אם רציונל המעקב עבד כל כך טוב בבחירות ממש עכשיו, מדוע שלא יעבוד גם בטיפול במגפה?! זהו שיאו של תהליך, המקסום של מה שאפשר להוציא מהפיקה מתפיסה של אזרחים כאנשים בעלי סוכנות אוטונומית, ל'דאטא פוינט' שאיסוף מידע עליהם יאפשר לנהל אותם ולשלוט בהם.

"התייחסות לאזרחים כאל 'דאטא-פוינטס' מפרקת את הגוף הדמוקרטי לפרודות, לאטומים; ואז כשכל אחד מאיתנו הופך לאטום, הרבה יותר קל להפעיל עליו מניפולציה או להשית עליו הוראה: 'כנס לבידוד', 'הצבע למועמד', 'הערבים מסכנים את המדינה'. כשאנחנו הולכים ומתפרקים לאטומים אנחנו מאבדים את אחד העקרונות הבסיסיים של דמוקרטיה ליברליות: היכולת לשוחח או להתווכח על עובדות במרחב ציבורי משותף. "מבחינת התהליך, אם מסתכלים רק על תשע השנים האחרונות, ההתפתחות מאד מהירה: ב-2011 חקרנו את הרשתות החברתיות כסוכן הדמוקרטיה הגדול ביותר מאז עידן הדפוס, והתפעמנו מהאופן שבו סיעו הרשתות להתפרצות 'האביב הערבי'. ב-2016 נחשפה

מהחולים החדשים אותרו על ידי השב"כ. לכאורה מצוין: שבעים אחוזים זאת באמת הצלת חיים, אז 'מה הבעיה שלכם צדקנים?' אבל בפועל, כאשר בוחנים את טבלאות הנתונים שמשרד הבריאות מדווח לכנסת, מתברר שלא מדובר בשבעים אחוז מהחולים המאותרים על ידי השב"כ בתהליך האיכון, אלא שבעים אחוזים מהאנשים שחלו ועברו חקירה אפידמיולוגית - אוכנו. כלומר נתון הרבה פחות מרשים.

"כאשר בודקים את הנתונים לעומק מגלים שלמעלה מארבעים אחוזים מהודעות האס-אס-אס שהשב"כ שולח לאנשים עם הוראה להיכנס לבידוד הם איכונים שגויים. מדובר במספר גבוה: למעלה מארבעים אחוזים מאלה שקיבלו הודעה כי אוכנו, התקשרו למוקד ההשגות של משרד הבריאות והצליחו להוכיח שהם לא היו במקום שהאיכון הצביעו עליו, ושיחררו אותם מבידוד. ומה היה קורה אם לא היה מנגנון השגה? במצב כזה, בשלב כזה או אחר כולנו היינו בבידוד, כי פשוט הייתה אינפלציה של הודעות איכון שגויות. מדובר במצב לא הגיוני. בסופו של דבר, אחרי כל החודשים האלה של איכונים שב"כ, הוכח שחקירות אפידמיולוגיות פשוט יעילות יותר, ושהאיכונים מייצרים מאגר דאטא מוטעה".

אז למה לא מבטלים אותם?

"כי הממשלה רוצה דאטא כדי לנהל את המשבר, ולכן לא משנה מה הנתונים שמתקבלים, הממשלה משתכנעת תמיד שיש מקום להמשיך עם האיכונים. כשהתחלואה עולה הם אומרים 'אנחנו חייבים נתוני שב"כ', וכשהתחלואה יורדת הם אומרים 'מה אכפת לכם? מדובר במספר קטן יחסית של אנשים, אז חייבים את איכונים השב"כ אפילו יותר'".

כדוגמה לקלות שבה מתמכרת המערכת לאמצעים טכנולוגיים לאיסוף מידע, מזכירה בן-דוד את הדיון שהתקיים בוועדת החוץ והביטחון ב-2 בנובמבר. סגן שר הבריאות, חבר הכנסת יואב קיש שהופיע בפני הוועדה, נשא נאום נלהב אודות נחיצותם של האיכונים וביקש להסיר את המגבלות הקיימות: "שב"כ זיהה עד כה מעל ארבעים אלף חולים שלא אותרו באמצעי אחר", הצהיר קיש. "ברור לנו כבר שגם בחקירות האפידמיולוגיות הכי טובות לא ניתן להגיע לכולם, בין אם כי אנשים לא מוסרים את כל המידע או באמת לא זוכרים, אבל ברור שיש כאן כלי ייחודי ומשמעותי. נוכח זאת פניתי ליו"ר הוועדה מתוך רצון לתקן את החוק ולשקול לאפשר את השימוש בכלי השב"כ גם בימים שבהם יש פחות

ממאתיים חולים, וזאת כדי להמשיך להוריד את מקדם ההדבקה כל העת". במילים אחרות: לא חייבים מצב חירום כדי להמשיך להיעזר בטכנולוגיה של השב"כ. לעת עתה ההצעה הזאת לא התקבלה.

"הנתונים שבידי מראים על הצלחה חלקית מאד של האיכונים", אומרת ד"ר בן-דוד. "רק חמישה אחוזים מכל מי שאוכן - חלה. זה אומר ש-95 אחוזים מאלה שאוכנו לא חלו. בחקירות האפידמיולוגיות היעילות הרבה יותר גבוהה וישנן פחות טעויות. דוח מבקר המדינה קבע גם הוא שמדובר בכלי לא יעיל, ודיבר על שלושה וחצי אחוזים של הצלחה באיתור של חולים. שבוע לאחר פרסום דוח מבקר המדינה, במשרד הבריאות החליטו שישנו את שיטת החישוב: הם החלו לחשב את יעילות האיכונים לפי משקי בית. במילים אחרות הם הקטינו את המכנה בעוד המונה נשאר גדול, ואז הנתונים אודות יעילות הכלי לפתע מתנפחים, והחלטות הממשלה והכנסת להאריך את האיכונים שוב ושוב מתבססות על דאטא חלקי.

"לאחר היציאה מהסגר הראשון, ערכתי יחד עם קולגות סקר בקרב יהודים וערבים, כדי לבחון את תפיסות הפרטיות שלהם באופן כללי, ובפרט ביחס לאיכונים השב"כ. מצאנו שרוב האנשים אדישים לאיכונים, ככל הנראה מפני שהם אינם מרגישים אותם בחיי היום-יום שלהם, ושהאוכלוסייה היהודית סומכת על השב"כ. "לתחושותי, מדובר במדיניות מוכתבת מלמעלה שמנחילה תפיסה לניהול אוכלוסייה באמצעות טכנולוגיות מעקב. יש כמעט היקסמות מהרעיון שטכנולוגיות כאלו, ושימוש בנתוני-עקב, יכולים לספק פתרונות קסם לבעיות חברתיות, בריאותיות או פוליטיות מורכבות. אתה רואה את הגישה הזאת בעדויות של כל גורמי קבלת ההחלטות מלמעלה ועד למטה: מראש הממשלה, דרך שר הבריאות ועד פרופסור סדצקי וראשי מערכת הבריאות". רק שכאשר בוחנים את היעילות של הפתרונות האלה בפועל, מוצאים שהם רחוקים מלספק את היעילות שהם מיועדים לייצר, ובה בעת מכרסמים בחירויות הפרט".

מה אפשר לעשות כדי להילחם בהתניה הזאת?

"אני מאמינה שבאמצעות אוריינות נתונים, שקיפות ודיון ציבורי משמעותי רחב היקף, יהיה ניתן להתמודד עם המגמות האלו באמצעות אסדרה, חקיקה ופיקוח ציבורי. רק שעל מנת שכל אלה יקרו, עלינו להשקיע מאמצים רבים בהעלאת הסוגיות האלו לסדר היום הציבורי".